

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, september 1987
9. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 37

Jězus praji: Hdžež dwaj abo tři su zhromadźeni w mojim mjenje, tam sym mjez nimi

Hdže bydli Bóh? – W pobožnej křesćanskej wosadze, a njech staj to jenož dwaj abo tři. Tam je Jězus mjez nimi. My smy poľni dowěry, zo je Bóh pola nas, hdyž smy so na kemšach zešli, zo bychmy zhromadnje na Bože słowo poslušali a so k Bohu modlili. Bóh je sobu za blidom, hdyž je so nan pomodlił: Přińdź, knježe Jězu, a buď naš hósć. Bóh je sobu na našich Serbskich cyrkwinskih dnjach kaž tež na hoberskich zhromadźiznach Němskich cyrkwinskih dnjow, hdžež su tysacy a zaso tysacy zhromadźeni w Jězusowym duchu.

Hdžež je Knjez Jězus, tam so jewi něšto wo Božim přichodnym kralestwju. Tam słyša a rozpominaju sebi čłowjekojo Božu zbóžnu powěsć, zo smy přez Zbóžnika wumóženi wot hrěcha, čerta a smjerće. W pobožnej wosadze njeknježi duch sebičnosće a surowosće. W Jězu-

wowym mjenje njemóžemy swoju česć, swoje lěpšiny pytać, ale w dobrym pokoju smy mjez sobu sćerpnj, dobroćiwj a njesebičnj.

Njepraju ja přewjele? Su naše zhromadźizny hinaše hač swětnje? Ja sebi zwěrju na to drje z trochu bojazy, ale tola jasnym „haj“ wotmołwić. Rady spominam na schadźowanja našeje krajneje synody. To je takrjec parlament cyrkwy. Kóžde posedženje je so započalo a skónčiło z Božim słowom a modlitwu. Mjez nutrnosćomaj běchu našu wuradźowanja hustosć čezke a wótre. My njeběchmy stajnje samsneho mjenje. Ženje pak so njerozěndžechmy w zlobach. Hdžež běše so hdy w njedobrym duchu diskutowało, běchmy wšitcy hromadze zrudni a so nadźijachmy, zo so tajka zla rozmołwa wjacje njewospjetuje.

Dokelž je kóžda Boža služba zetkanje z Jězusom, je wona nam tak wažna a swjata. Njedzela bjez kemšow žana njedzela njeje. Wjele skomdža, kiž njedzela njeswjeća. Njedawno smy 87lětnu swěrnju, pobožnu Serbowku pohrjebali.

Prědar bě wuličil, zo bě nad njebohej Bože slonco 31 400 króć zeschadźalo. Wón by nam dale prajić móhl, zo bě jeje dołhe žiwjenje nimale 4 500 njedzelow mělo. Ja wěm, zo bě naša luba sotra rad kemši chodźila z dobrym duchownym wužitkom. Po swětnym mjenje njeslušeše wona do tych wulkich a sławnych ludźi. My pak wěmy, zo bě jejne žiwjenje bohate na čichich skutkach lubosće. Chrystus bě we njej mójny. Njedzelske kemše a čiche modlitwy běchu za nju žórła žiwjeje wody. Zawěrnje, na kemšach so Bože zbóžne studnički žórła. Na kemšach wobradža nam Bóh najrjeńše dary.

Njech nas naše měsacne hrono znowa mójnje wabi, zo bychmy so husćišo zetkawali z Jězusom w pobožnej křesćanskej wosadze, hdžež je WÓN mjez nami. Kedźbujmy na to, zo njebychmy wopušćili swoje zhromadźenje, kaž někotři wašnje maju, ale napominajmy so mjez sobu, a to čim bóle, dokelž widziće, zo so (sudny) džen přibližuje (Hebr. 10,24 a 25).

Gerhard Wirth

Serbski cyrkwinski džen w Hrodzišću

Po 12 lětach zhromadźichu so ewangelscy Serbja znowa w Hrodzišću k swojemu kóždolětnemu cyrkwinskemu dnjej. Hesło zeńdženja bě wzate z lista jap. Pawoła na Romskich: „Budźće wjeseli w nadźiji.“ Bohata ličba swěrných ewangelskich a tež něšto młodych katolskich Serbow so hižo na sobotnišim zeńdženju wobdźeli.

Zahajiwši schadźowanje powita předsyda cyrkwinskeho dnja, farar Malink, přítomnych a wosebje lubeju hosćow z Českeje, fararja Strádała z Hronova a fararja Lejdarja z Prahi. Spomni tež, zo zda so nam druhdy, zo mamy mało přičiny, być wjeseli w nadźiji, hdyž pomyslmy na zjawy našeho časa. A tola nas Bože słowo tež džensa k tomu napomina. Po tym poda krótki přehlad wo stawiznach cyrkwy a položenju wosady něhdy a džensa. Hladajo na džensniše móžnosće, zda so nam dospólny přetwar cyrkwy w krótkich měsacach lěta 1902 pod fararjom Mrózakom nimale nje-předstajomny. Ale tež na dalšich zaslužbných fararjow wosady so z česćowosću spominaše.

Wosebity zajim zbudži přednošk župana dr. H. Faski we wosadnej žurli na temu: „Naše zhromadne prócowanje wo zachowanje serbskeje řeče a narodnosće“. Rěčnik pokaza na to, zo je čłowjestwo we wšěch časach mělo swoje ideale, kiž pak su so často jenož zdžěla zwoprawdžili a to ze wšelakich přičin. Zdžěla su so ideale tež z wuwicóm časa změnili.

Serbski ideal pak je stajnje był zwjazany z prócowanjom wo traće řeče a kultury. Wón je był wodzacy motiw skutkowanja našich wóćincow a tež wažny

džěl 75lětného skutkowanja Domowiny. Něhdyše žadanja su džensa w dalekej měrje přez zakonj zwoprawdžene, štož so wosebje přez rozrůst wudawanja serbskeje literatury wobkrući.

Rěč, kiž su generacije formowali, njeje jenož srědk k dorozumjenju, ale je zdobom wulki kulturny skutk a hoberski wukon ducha! Mamy džens nadawk, zdžeržec a škitac žadne rostliny a zwěrjata, hrody a hrodzišća, založuja so muzeje a stajaja so pomniki. Nimamy drje zakonj, kiž chłosta ničenje řeče, ale je to moraliske přeńdženje, kiž so njekryje z našej zamołitosću za zašłosć a přichod, před kotrymž mamy z česću wostać. Něštožkuli sebi čłowjek hakle potom prawje waži, hdyž jo wjac nima. Swět, wosebje słowjanski, na nas hlada. Rěčnik pak pokaza tež na stawizniske podawki, wójny a zakonje zašłosće, kiž su přez zaměrnju germanizaciju něhdy

wulki serbskorěčny kraj na maly zbytk pomjeńšili.

Diskusija po přednošku bě žiwa a wjelestronska. Njech wšitke při tym naspomnjene njedorozumjenja zašłosće a derje mjenje pokiyw za přichod k lěpšemu zhromadnemu skutkej na tutym polu přinošuja.

Na njedzelných swjedzěnskich kemšach přednošowaše serbski sup. Albert na zakładze hesla dnja wo našich nadźijach, kiž jako čłowjekojo, křesćenjo a Serbja mamy. Nadźije, kajkež směmy měć hladajo na problemy swěta, cyrkwy a narodne. Su wone jenož rjany són? Stawizniske wuwice njebě stajnje na dobro čłowjestwa. Nadźiju směmy měć do Božeho słowa. (W Swjatym pismje namakamy dosć přikładow Božeje pomocy w čezkich časach.) Tak směmy měć nadźiju, zo tež nam dale pomha, hdyž so jemu dowěrjamy. Jeho slubjenja maja

nam być swětlo na našim puću we wosobinskim žiwjenju kaž tež w cyrkwi a k traću našeho luđa.

Sčehowachu postrowy krajneje cyrkwy a dalšich hosći. Pozběhowace bě znowa swjećenje Božeho wotkazanja we wulkim kruhu wěrjowych.

Připóldniša přestawka bě wupjelnjena z wjesolym spěwanjom a krótkimi přinoškami. Wosebity zajim

Při sobotnišim zeńdženju na farje

Foto: Luxec

zbudí při tym powěsć wo dotal njeznatym wupućowarju J. Mikanu, kiž měła so snano přez P. B. šěršej zhromadźiznje rozprawješe farar Malink znowa wo swojej wosadze. Pokaza při tym tež na to, zo nimamy jenož wróćo hladac, ale tež widjeć to nowe a dobre, štož so wuwija.

Dale rěčeše dipl. inž. H. Wirth w swojim přednošku wo wosobinskih nadžijach čłowjekow. Pokaza pak tež na podawki a zjawy časa, kiž nam nadžiju bjeru. Nowu nadžiju pak směny čerpać z wotućaceje Božeje stwórbje a wšitkeho, štož nas wobdawa. Tež wšón techniski postup je skónčnje skutk na dobro čłowjekow, hdyž jón na rozumne wašnje wužiwamy.

Wokřewjacy bě poskitk šulerja Marka Malinka, kiž nam na pišćalce rejku a serbski spěw zanjese.

Farar Strádal rozprawješe wo radostach a bolosćach swojeje cyrkwyje. Młody lud pak so znowa ke Chrystusowemu poselstwu na wšelake wašnja wuznawa.

We wobšérnym přednošku předstaji sotra Hempelowa žiwjenski puć a dońt wuznamnych wosobinow a swójbow zašłosće, kiž su w domiznje abo w dalokej cuzbje horliwje skutkowali w krutej wěrije a nadžiji na Bože slubjenja. Jich

skutki móža tež nam džensa być z pomocu w nadžiji za přichod.

W skónčnym slowje podzakowa so sup. Albert wšém pilnym pomocnikam a wuhotowarjam zeńdženja. W bohatej ličbje přítomna wosada pak zwurazni z wuznamnym wunoškom zběrki swoju džakownosć za poradženy swjedžen. Njeh z njeho po Božej woli nowa a wjesola nadžija za přichod zeschadza.

A. G.

Přeprašenje

W tutym měsacu mamy **wosadny dzeń w Židzinom, a to njedzelu, 13. 9. 1987.** Tute zarjadowanje je móžnosć za Serbow z wokolnych wosadow, w našej maćernej rěči Bože słowo słyšeć, kěrluš a ludowe spěwy spěwac a so mjez sobu serbsce rozmołwjeć. Wězo chcemy tež někotre aktualne wěcy słyšeć. Tohodla Was wšitkich, wosebje tych, kiž w bliskosci Židzinoho bydla, na tute zeńdženje přeprašuju. Prajće to tež dale a přińdže sami.

Na zaswadženje potajkim w Židzinom, 13. 9. 1987 w 10 hodž. na serbskich kemšach.

S. Albert

Titulna strona knihi, kotruž su Mikanec potomnicy k swójbneju kongresej wudali:

„Z Chortnicy do Južneje Awstral-skeje. Mikanec stawizna. Stawizna jich wupućowanja a jich rozrůsta a wupřestrěwanja přez cyłu Awstral-sku.“ Foto: Luxec

From Cortnitz to South Australia

The Mickan Story

The Story of their Emigration and of their growth and spread throughout Australia

Žnjowy džakny swjedžen

Tutón pola nas jara woblubowany swjedžen, kotryž bychmy w tutych njedzelah swječili, ma swoju dobu, staru tradiciju. Wón ma swoje korjenje hižo w Starym zakonu. Ale nic jenož Židza a křescenjo swjeća jón, ale tež pohanjo. Skoro we wšitkich nabožinach namaka so tajke něšto. A tomu njemóže hinak być! Nabožny čłowjek wotwisuje wot swojeho Boha, wot swojich bohow, wot dobrych a zlych duchow. Kóždy, kiž chce žiwy być, trjeba něšto k jědži a k piću a dyrbi na někajke wašnje žnjeć. A při wusywje, při roscenju, při žnjach je wotwisny wot wjedra. A te ani moderny čłowjek činić njemóže. To wotwisuje wot druhich mocow. A nabožny a pobožny čłowjek prosy wo kmane wjedro a wo dobre žně. A je-li něšto žnjał, słyša samozrozumliwje džak tomu abo tym, mjenujcy Bohu, boham, dobrym ducham, kotrymž ma so za to džakowac. Tak su nastali pohanske, židowske a křescanske swjedženje. A k tomu hišće přińdže, zo čłowjek rady swjeći, tež na nabožnym polu.

Jako israelske džěci so w Kanaanje zasydlichu, su wot tamnišich prawobydlerow džakne swjedženje přewzali. Hdyž po pusciny jako nomadojo pućowachu. njerjebachu žanych tajkich swjedženjow, dokelž njemějachu tam ničo k žnjeću. Bóh je jich na džiwne wašnje

zastarał z poculemi a z manu a he-wak kak. Z Egyptowskeje běchu sebi jenož sobu přinjesli swój „passah-swjedžen“ k dopomnjeću na wuswobodženje a wučah z Kraja wotročstwa. Woni mjenowachu jón tež swjedžen njekisanych chlébow a zwjazachu w Kanaanje z tym domchowanje přenjeho ječmenja. Sydom njedzěl pozdžišo swjećachu swjatki, za nas džěl wuleća Swjateho Du-cha, za Isrealitow pak swjedžen pšěń-nych žnjow. Najwjetšu rólu pak hraješe za nich nazymu tak mjenowany swjedžen zelenych hětow, hdyž so džakowachu swojemu Bohu za wšitko, čemuž bě dał rosc, za žito, sad a wino.

Stari křescenjo su najprjedy jenož swoje ryzy křescanske ročne časy swječili, potajkim hody, jutry, swjatki. Ale nastawaca katolska cyrkej njemóže so toho wzdać, po wašnju pohanow a Židow tež něšto tajke kaž žnjowy džakny swjedžen dać swjećić. Jednotny termin njebu postajeny, ale jednotliwym wosadam bě přewostajene, hdy a kak to činja. To je potom po reformaciji tež ewangelska cyrkej tak přewzała. Při-kazany přez statnu a cyrkwinu wyšnosć bu žnjowy džakny swjedžen na příklad w Pruskej hakle 1773, a dokelž njesu so wšitcy po tym měli, bu tutón wukaz wospjetowany 1836.

Za Serbow so přeco samo wot so zrozumi, zo swjećachu nazymu, druhdy hi-

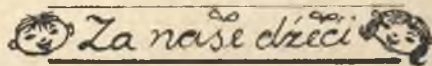
(Pokročowanje na str. 3)

Pomhaj Bóh — po wšém swěće

Porjedženka

W čisle 1987/7 (julij) je bohužel zmylk nastał. Tam steji, zo mamy nimale 90 katolskich čitarjow. Woprawdže pak je jich wjace hač 200. Potom chcu ja mjez europskimi statami hišće dodać, zo jedyn eksemplar měsačnje tež do Šwedskeje dońdže.

G. L.

Njewšědny wopyt

Jednogo dnja pola nas zwonješe. To džě njeje ničo wosebiteho. Wotewrich durje, a přede mnu steješe cyzy młody muž. Tež to njeje ničo njewšědneho. Tola tutón muž poča jendzelsce na mnje rěć. A to je nětko tola něšto wosebiteho, hdyž so do małeje lužiskeje wsy zabludzi muž, kiž so ani nemsce ani serbsce dorozumić njemóže, ale jenož jendzelsce. Móžeće sebi myslić, kak wjesoła běch, zo běch w šuli něšto jendzelsce nawuknyła. Młody muž a ja, mój so dorozumichmoj.

Bórse so wukopa, zo bě wón přijěl z Awstral-skeje do Lužicy jenož tohodla, zo by našu wjesku wopytał. Čehodla, hdyž na našej wsy tola ničo wosebiteho njeje? A tola je naša wjeska jemu tak wažna, praji młody Awstralčan, dokelž pochadza z njeje jeho prapradžěd. Jan Mikan je wón rěkał a je w léce 1851 ze swojimi třomi synami a z jedneju džowku wupućowal do Awstral-skeje. Na lódzi „Helena“ su přeprěčili ocean a w Awstral-skeje so zasydlili jako ratarjo. Jan Mikan a wšitcy jeho swójbni běchu Serbja, a dyrbjach swojemu wopytej wjele wo Serbach powědac. Młody Awstralčan praji, kak zbožowny wón je, skónčnje jónu domiznu swojich serbskich prjedownikow wuhladać. Wšitko je sej hižo dokladnje wobhladał: wjesku, wosadnu cyrkej, kěrchow a cyłu wokolinu, a wšitko je pilnje fotografował.

W léce 1982 su so w Awstral-skeje wšitcy potomnicy Mikanece swójbje zešli, něšto stow ludži to bě, a su na tutym swójbnyim kongresu spominali na serbskeho wupućowarja Jana Mikana a na našu mału lužisku wjes.

T. M.

Wopon Mikanece swójbneho kongresa: Tři klóski předstaja třoch Mikanece bratrow, kiž su 1851 z Chortnicy do Awstral-skeje wupućowali. Wšitcy tři džě-lachu w ratarstwjje, tohodla za nich symbol klóskow. Płatowy bant předstaja jich sotru, bě tola předženje a tkanje džělo žonow.

Foto: Luxec

žo w awgusće, zwjetša pak w septembru, swój žnjowy džakny swjedzeń. Wšak steji w cyrkwinskih protykach a tež w Ochronowskich heslach jako jednotny termin přenja nježdžela w oktobru. Ale na to njejsmy zawjazani. Někotři so po tym maja, družu činja to hižo w septembru, kaž su to zwučeni. Hlowna wěc, zo so tajke scyła stawa, a to so samo wot so rozumi.

Swět swjeći žnjowy swjedzeń a domchowanku, křesćenjo swjeća žnjowy džakny swjedzeń. Wězo su swěrní stari Serbja dopoldnja kemši šli a doma swjećachu swoju „domchowanku“, štož je samo na sebi dobry stary serbski wuraz. Rozsudžace je pak, zo bychmy na kemšach Bohu česć dali a so jemu džakowali; k tomu sluša tež ze žnjowymi darami

Serbske kemše w Drježdžanach

W léce 1848, hdyž počachu sej Serbja swojeje narodnosće wědomi być, nastaj žadanje za serbskimi Božimi službami w Drježdžanach. Po stach službachu tehdy młodzi Serbja w Drježdžanach a we wokolnych wsach a přejachu sej duchowne zastaranje w maćernej rěči.

Drježdžanscy Serbja napisachu próstwu na sakske kultusowe ministerstwo, dr. Pful jednaše wosobinsce z ministrom, kandidat teologije Jaroměr Hendrich Imiš přepoda sakske mu kralej wot 5 000 Serbow we Łužicy podpisanu peticiju, a farar Jakub při Budyskej Michalskej cyrkwi rozložil knježerstwu w přeswědčacym spisu žadanje Serbow.

Sakske knježerstwo wotpowědowaše serbskej próstwie dnja 18. septembra 1848: „W Drježdžanskej Křižnej cyrkwi smě serbski duchowny štyri króć wob lěto na nježdželah w 11 hodž. serbske kemše a serbsku spowědž swjećić, a serbscy spěwarjo smědža k tomu spěwać.“ Tutón 18. september 1848 je založenski datum serbskeje ewangelskeje wosady w Drježdžanach (katalska serbska wosada založi so lěta 1849).

Na přenje serbske kemše w Drježdžanach so Jaroměr Hendrich Imiš takle dopomni: „Njezapomnite mi z mojih młodych kandidatskich lět wostanje 10. decembra lěta 1848, to bě druha adwentska nježdžela, na kotrejž njeboh Jakub přenje serbske kemšenje w Drježdžanskej Křižnej cyrkwi měješe. Swjata čišina knježeše po cyłym Božim domje, a z chwilemi njebě žane wočko wuhladac, z kotrehož so sylzy njewuronjachu; a wěsće je tam kóžda čučiwca serbska wutroba Boha w njebjesach chwalila, zo na swój serbski lud w cuzbje njezapomni.“

Z tutoho časa wotměwachu so štyri króć wob lěto serbske kemše w Křižnej cyrkwi: nježdželu Laetare, 3. nježdželu po Swj. trojicy, 19. nježdželu po Swj. trojicy a 2. nježdželu adwenta. Porjad bě stajnje samsny: Na poł jednáćich bě serbska spowědž, w 11 hodž. započachu so kemše, a na koncu wudželi so Bože wotkazanje.

W přenich lětach měješe tute kemše na starosci E. B. Jakub, farar při Budyskej Michalskej cyrkwi, a po jeho smjerći přewza zamołwitosć za nje farar Wjacka a po nim farar Mjeń-Bukečanški. Z lěta 1867 nawjedowaše Drježdžanske kemše wodzaca wosobina mjez ewangelskimi duchownymi, farar Imiš z Hodžija. Tute zastojnstwo zastawaše hač do swojeje smjerće w léce 1897, a jenički raz w běhu tutech 30 lět njeje so sam móhl wobdželić na kemšach

a z kwětkami rjenje wupyšene woltar-nišćo. Tutón žnjowy wopor služeše a slušeše přjedy chudym, nětko dawamy tute dary domam Nutřkowneho misionistwa a druhim cyrkwinskih wustawam. Někotři su pak přjedy chłěby na woltar položili a sej je potom zaso wróćo žadali. Z tym pak bě wěsta přiwěra zwjazana; tón chłěb dyrbyeše potom žohnowac wšitku cyrobu, kiž w domje bě. Tajku zmyslenosć pak džensa začisnje-my, přetož wo Bože dalše žohnowanje móžemy tež tak, bjez tajkeje přiwěry, prosyc. Swjećený chłěb na wosebite wašnje mamy jenož w Božim wotkazanju, mjenujcy we nim a pod nim mamy „Jězusowe čelo, za nas date“, kaž so nam to při wudželenju před woltarjom wobkrući.

Gerat Lazar

w Drježdžanach. Kóždy króć měješe farar Imiš spowědnú rěč a wudželi Bože wotkazanje, z předowanjom pak wotměnjachu so tamni serbscy duchowni. Tehdy zhromadži so w Křižnej cyrkwi stajnje wjac hač 1 000 serbskich kemšerjow, a spowědných bě wjac hač 200.

Na započatku našeho lětotka poča ličba kemšerjow woteběrać, dokelž Serbja hižo ze syłami do Drježdžanskich kónčin na službu njećahachu, a čí Serbja, kiž so tam zasydlachu, so hustodóš w běhu krótkého časa přeněmčichu. Pod nawodom serbskich wyšich fararjow pak wotměwachu so dale štyri króć wob lěto serbske kemše hač do časa fašizma.

T. M.

W léce 1937 zakazachu so serbske Bože služby w Drježdžanach. Bohužel su so wšitke dokumenty wo serbskich kemšach na wonym hrózbym 13. februarje 1945 w Křižnej cyrkwi spalili. Něhdyša serbska wosadna, knj. Marja Zahrodnikowa, so dopomni, zo zhromadži so hišće w třicetych lětach něhdže 200 serbskich kemšerjow. Mějachu tehdy samo serbski cyrkwinski chór, kotremuž přislušeše 10 žonow a 10 mužů. Tutón chór spěwaše pod nawodom molerja Pětra Kowarja ke kóždym serbskim kemšam.

Po wójnje móžachu Drježdžanscy Serbja swoje kemše přeni raz dnja 22. decembra 1946 swjećić a to, dokelž ležeše Křižna cyrkej w rozwalinach, w nowoměšćanskej Lutherowej cyrkwi. Na dže-wjeć lět hospodowaše tuta cyrkej štyri króć wob lěto serbsku wosadu; kemšerjow naliči so tehdy něhdže 50.

Wot adwenta 1955 wotměwachu so serbske kemše w cyrkwi swj. Marka w Drježdžanach-Pieschenje. Po starej tradiciji zetkawachu so Serbja po kemšach k bjesadze. Serbski korčmar Wičaz pohosći wšitkich w swojim „Pieschener Ratskeller“ z kofejom a tykancom a to, hačkuli bě jeho korčma nježdželu poprawom zawrjena.

Běchu-li hač dotal stajnje serbscy duchowni z Łužicy do Drježdžan jězdžili, tak změni so to z lětom 1972. Farar Šolta, něhdy Rakečanški, bě so do Drježdžan přesydlil a swjećeše serbske kemše w cyrkwi, w kotrejž bě z fararjom, w Drježdžanach-Leubnitz-Neuostra. Tež tu zhromadžichu so kemšerjo po Božej službje k bjesadze, za kotruž so mandželska fararja Šolty wo kofej a tykanc staraše.

Ličba kemšerjow lěto wob lěta woteběraše, tola čí, kiž přińdžechu, čí přińdžechu rady a runjež hustodóš jenož hišće hubjenje serbsce rěče móhli. W léce 1973 móžeše Drježdžanska serbska wosada 125lětny jubilej swjeho

wobstaća swjećić, a štyri lěta pozdžišo, dnja 27. nowembra 1977, lětsa před džesća lětami, zhromadžichu so posledni raz Serbja w Drježdžanach k Božej službje w swojej maćernej rěči.

Andreas Semdner

Kublanski dzeń žonow

Džensa chcú na wosebity dzeń skedžbníč, kiž je w Michalskej wosadze w Budyschinje hižo tradicija. Přińdžće na swj. Michała (29. septembra) do Michalskeje cyrkwy na eforalny kublanski dzeń žonow. Tutón dzeń započnje so kaž kóžde lěto w 9.30 hodž. z kemšemi, a jim so přizamknje kublanski dzeń. Lětsa zaso podpěra nas Drježdžanski wotrjad za džělo ze žonami a pōsćece nam zastupjerku. Knjeni Martinowa budže z nami „100 lět swětowoy modlenski dzeń“ swjećić. Wona džěla we wodzacych gremijach a budže nam wo swojim zamołwitym džěle rozprawjeć.

Přeprošujemy kóždeho jara wutrobneje.

Móžu jenož z nazhonjenja rjec: Štōž je so hižo raz wobdželił, přińdžće rady zaso na tutón kublanski dzeń.

A. A.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Wojerec

Knjez pismikistajer Lapstich je so do Parchima přeahnyl. Pod jeho wustojnej ruku je knjeza Šwjelowy konserwativny „Bramborski Casnik“ bjez čišerskich zmylkow cyle korektny wuchadzał, kaž je so tam tež jedyn a druhu zajimawy přinošk wozjewil. Wulke zaslužby měješe knjez Lapstich tohorunja jako pismowjedžer Wojerowskeho serbskeho burškeho towarstwa, kaž tež při wšelakich napravach za pozběhowanje ludoweje nawědžitosće. Za to so jemu lubozny džak a připóznawanje wurjekuje. — Za Šlezynsku je so prikazalo, zo dyrbi kóždy čeladnik wot nětka čeladnu knižku měć, do kotrejež dyrbi po dokončenju služby hospodar zapisać, kajki je słužobny był. (Tajke knižki w Sakskej hižo wjele lět wobsteja.)

Serbske Nowiny, sobotu 3. septembra 1887

Přispomjenčko

Hdyž w swojim bydlenju z woknom won hladam, widžu wulki most. Druhdy na to myslu, kak wobćežne by za mnohich žiwjenje bylo, hdyž njebychu tajke mosty byli! Mosty pomhaja hlubiny přewynyc a dopomhaja k tomu, zo móžeja ludžo lěpje so zetkać. Derje, zo mosty mamy!

Ale su tež njewidžomne mosty. Na přiklad móže wučer šulerjej, kotryž so njemóže na prawu wotmołwu dopomnić, tajki njewidžomny most twarić, z tym zo jemu přez wušikne prašenje k prawej wotmołwje dopomha. A njetrjeba kóždy z nas druhich, kiž nam mosty twarja? Měnju mosty, kiž hlubiny mjez nami a druhimi přeprěča. Měnju mosty dowěry k druhemu. A njemóžemy tež my druhim tajke mosty twarić? Snano přez to, zo druhim pokazamy, zo tež potom, hdyž smy wšelakeho mēnjenja, njejsmy styki k nim pušćili.

Ale tež Bōh je nam most do swjeho kralestwa twarił. Tutón most je so twarił přez Jězusowe čerpjenje a wumrěće. W křćenicy so nam praji, zo móžemy přez tutón most k Bohu přińć. Wězo —

přez most hić dyrbimy sami, hewak nam most ničo njepomha. A přez most hić, kiž je Bóh za nas twarił, rěka, so našemu Knjezej dowěrić.

Tak može most, přez kotryž džemy abo jědzemy, nam z předowanjom być. A.

Jan Łaski – reformator

Přez mnohe lěta móžemy w Serbskej protyce a tež w Serbskej pratyji čitać w rubrice ewang. swjedženska protyka dnja 9. wulkeho rózka tute słowa: Jana z Łaski abo Jana z Łaski, hačkuli ma prawje rěkać: Jana Łaskeho: Jan Łaski narodži so l. 1499 w městačku Łask, kotraž leži w srjedźnej Pólskej 30 km na zapad wot Łódže a ma džensa 16 000 wobydlerjow. Łask bě ryćerkubło swójby Łaskich. Nan a bratraj buchu senatorojo Kralowstwa Pólskeho, nanowy bratr, Jan Łaski starši, arcybiskop a kancler

kralowstwa, steješe kruće na straži pólskich naležnosćow přećiwo kejžorskej a katolskej swójby Habsburgow a bu tohodla poklaty wot bamža Klemensa VII.

Jan Łaski młódsi studowaše w Italiskej, bydleše w Parisu a Baselu pola stawneho Erasmusa Rotterdamskeho. We wótčinje přewza mnohe cyrkwinske dostojnosće, ale pod wliwom reformacije wzda so katolskich dostojnstwow a woženi so z chudej hólcu z Belgiskeje. We Wuchodnej Friesiskej powołany jako efor (biskop), organizowaše tamle ewangelsku cyrkej, potom pak, wot awgusta 1548 hać do nalěca 1549, pomhaše arcybiskopej Cranmerej při skrućenju anglikanskeje cyrkweje. W Hamburgu, hdžež potom bydleše, dósta přeprošenje jendželskeho krala Edwarda VI. a w l. 1550 sta so w Londonje ze superintendentom „cuzokrajneje wosady“. Ale po bórzomnej smjerći Edwarda VI. sta so jeho sotra Marja „krawna“ z kralownu a přescěhowaše přiwisnikow reformacije. Tohodla dyrbeše Łaski London wopuścić.

Wospjet bydleše a skutkowaše w Emdene we Wuchodnej Friesiskej, potom skrótka we Frankfurće nad Mohanom, Wittenbergu, naposledk wróći so w l. 1556 do Pólskeje, hdžež přcowaše so wo zjednanje ewangelskich cyrkwjow přećiwo nadběhej konterreformacije po Trientskim koncilu. Přcowaše so tež wo založenje ewangelskeje wysokeje šule w Pólskej a skutkowaše při přeložowanju cyleje biblije do pólsčiny. Tutón swěrný a wulkotný ewangelski přeložk, kotryž wobdžělachu nimo Łaskeho

někotři druzi ewangelsty spisowaćeljo a teologoj, bu wudaty w l. 1563 hižo po smjerći Jana Łaskeho, kiž wumře dnja 8. wulkeho rózka w Pińczowje (wusl.: w Pińcowje) w l. 1560.

Jeho zhromadžene džěla wuda A. Kuyper w Amsterdamje w l. 1866. So wě, zo pisachu wo Łaskim wjele w pólskej rěči, ale tež w jendželskej, francoskej, němskej. Z němskorěčnych čišćow móže wćipny čitar zhonić wjace informacijow wo Janje Łaskim, na přikład: H. Dalton, Johannes a Lasco. Beitrag zur Reformationsgeschichte Polens, Deutschlands und Englands. Gotha 1881; K. Hein, Die Sakramentslehre des Johannes a Lasco, Berlin 1904; A. Starke, Im Kampf um Glaubenseinheit, w: Reformation in Europa, Leipzig 1967; J. Moltmann, Johannes a Lasco – ein Christ zwischen den Fronten, w: Deutsch-Polnische Hefte, 1960.

Němscy awtorojo bohužel wuži wachu powšitkownje jenož laćonske mjeno Łaskeho, to je Johannes a Lasco. W serbsčínje ma so poprawom jeho pólske, słowjanske mjeno nałožować a na jeho narodnosć njezabyć, dokaž bě Jan Łaski najwuznamniši pólski přcowař reformacije. Dyrbi so wšak wotstronić wopačne mjeno „Jan z Łaski“ abo „Jan z Łaski“.

Rafał Leszczyński

Jan Awgust Měrcink (1817-1875)

Bratrowski misionar serbskeho pochada

(Pokročowanje)

Jako Ochranowski misionar w Labradorje

W l. 1844 do 1849 skutkowaše Měrcink jako bratrowski misionar w Labradorje. Jeho wurjadna rěčna wobdarjenosć wopokaza so jara spomóżna při nawuknjenju eskimowščiny, a borže služěše Eskimowcam jako wučer a předar. Wopokaza pak so tež wušikny při wodženju psyčich sanjow, na hońtwje, we wšelakorych rjemjeslach a w ratarstwjě, daložkož bě to w zymnym Labradorje možno.

Jako tołmačer na ekspediciji

Na dowolu w l. 1849 přebywaše Měrcink hody pola staršeju w Hrodzišču, hdžež docpě jeho próstwa konferency bratrowskich staršich bratrowskeje wosady w Berthelsdorfje.

Britiska admiralita w Londonje bě bratrowsku direkciu wo jednoho z jeje labradorskich misionarow prosyła, kiž by ekspediciju na jězbje do Sewjerneho lodowego morja jako tołmačer eskimowščiny přewodzał. Měrcink přewza tutón nowy, čežki nadawk jako namořwu Knjeza. Wot januara 1850 do oktobra 1854 přebywaše jako namořniski oficěr pad kapitanom Mc Clure na lódzi Investigator.

Na pytanju za Johnom Franklinom a za „wuchodozapadneje pasažu“

Hižo w l. 1845 bě sewjeropolarny slědźer Sir John Franklin ze svojim mustwom na dwěmaj lódzomaj z Jendželskeje wotpućował, zo by wuslědžił přechod wot Atlantiskeho do Čicheho oceana přez lodowe morjo sewjernje ameriskeho kontinenta. Jendželčenjo běchu tehdom hižo tójšto ekspedicijom podarmo wupóšłali, zo bychu skrótšeny puć k Čichemu oceanej a z tym do Aziskeje namakali. Suezski kanal dotwari džě so

hakle 1869 a Panamaski 1914, tak zo dyrbjachu wšitke lódze, kotraž cheychu do Aziskeje, pak Južnu Ameriku pak Afriku wobjěć. John Franklin njewróći so ze svojim mustwom domoj.

Lódzi Investigator a Enterprize dóstaštej nadawk, zhujbeneho Franklina a jeho mustwo namakać, a tuž plachtakowaštej na Kap Hoorn, najjužniši kónc Južneje Ameriki, Honolulu k Behringowej dróze, zo byštej so wot zapada na wuchod předobylaj a přechod k Atlantikej wuslědžiłoj. Tutón zaměr docpě tež Investigator, na kotrymž Měrcink služěše, mjeztym zo Enterprize hižo w haprleji 1850 zwizk z Investigatorom zhubi. Wona wróći so hakle 1855 bjez wuspěcha do Jendželskeje. Slědźerjo na Investigatoru pak zwěsćichu, zo móžeš wot Behringoweje dróhi sem po dwěmaj kanalomaj do Parysunda dojěć, kotryž běchu přjedawši polarni slědźerjo hižo wot wuchoda docpěli. Z tym bě někak 300 lět pyšana wuchodozapadna pasaža wotkryta. Zdobom pak so tež wukopa, zo njeadaše so sewjerny móřski puć hoberskeho lodu dla za namořnistwo a wikowanje wužiwać.

Wosud zhujbeneje ekspedicije Franklina pak so hakle 1881 doskónčnje wujasni. Franklin bě hižo w juniju 1847 wumřěł a wobsadka jeho lódzow zahinyla. Měrcink móžeše jenož rozprawjeć, zo běchu w měrcu 1854 slědy přeněho zymskeho kwartěra Franklinoweho mustwa z lětow 1845/46 namakali. (Pokročowanje slěduje)

Kóždy dzeń je nowy započatk

T. S. Elliot

SERBSKE BOŽE SLUŽBY

6. 9. – 12. njeđzela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Albert)

13. 9. – 13. njeđzela po Swjatej trojicy

Minakał: 8.30 hodž. kemše (Feustel)

Polpica: 10.15 hodž. kemše (Malink)

Židžino: 10.00 hodž. kemše (po tym wosadny dzeń; Albert)

20. 9. – 14. njeđzela po Swjatej trojicy

Hrodzišćo: 8.30 hodž. kemše (Malink)

Poršicy: 8.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Wirth)

Bart: 10.00 hodž. kemše (Malink)

27. 9. – 15. njeđzela po Swjatej trojicy

Rakecy: 9.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (J. Laser)

Bukecy: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)

4. 10. – 16. njeđzela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin, Sukełnska 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, Serbski kěrchow, Budyšin, 8600, tel. 42201. Ekspedicija: farar G. Lazar, Kirchweg 3, Bukecy (Hochkirch), 8601. – Lic. č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Čiše: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1754). – Wuchadza jónkroć za mēnac. Přinoški a dary na konto: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962–30–110 – Index-Nummer 32921